
कविकुलगुरु - कालिदास - संस्कृत - विश्वविद्यालयः

दाखल अंक	शिर्षक	ग्रंथकार	विषय	विस्तार (पुर्ण/ अपूर्ण)	टिकाकार	आकार	पृष्ठे	लिपी	सामग्री	Lines per page	Letters per line	Condition & age (शके/विकम सवंत)	Additional Particulars / Remark
M-2580	भगवद्गीता	-	धर्मशास्त्र	अपूर्ण	-	5/9	50	संस्कृत	कागद	9	28		

दयंत्यापोनशोषयतिमारुतः ॥ २३ ॥ अच्छेद्योयमदाह्योयमक्लेद्योशो
ष्यएवच ॥ नित्यःसर्वगतस्थाणुरचलोयंसनातनः ॥ २४ ॥ अव्यक्तोय
मचिंत्योयमविकार्योयमुच्यते ॥ तस्मादेवंविदित्वैनंनानुशोचितुम
र्हसि ॥ २५ ॥ अथचैनंनित्यजातंनित्यंवामन्यसेमृतं ॥ तथापित्वंमहा
बाहोनैवंशोचितुमर्हसि ॥ २६ ॥ जातस्यहिध्रुवोमृत्युर्ध्रुवंजन्ममृत-
स्यच ॥ तस्मादपरिहार्येर्थेनत्वंशोचितुमर्हसि ॥ २७ ॥ अव्यक्तादीनि
भूतानिव्यक्तमध्यानिभारत ॥ अव्यक्तनिधनान्येवतत्रकापरिदेव
ना ॥ २८ ॥ आश्चर्यवत्पश्यतिकश्चिदेनमाश्चर्यवद्वदतितथैवचान्यः
॥ आश्चर्यवच्चैनमन्यःशृणोतिश्रुत्वाप्येनंवेदनचैवकश्चित् ॥ २९ ॥

भ॰गी॰

९

देहीनित्यमवध्योयंदेहेसर्वस्यभारत॥ तस्मात्सर्वाणिभूतानिनत्वंशो
चितुमर्हसि॥३०॥स्वधर्ममपिचावेक्ष्यनविकंपितुमर्हसि॥ धर्म्याद्धि
युद्धाच्छ्रेयोन्यत्क्षत्रियस्यनविद्यते॥३१॥यदृच्छयाचोपपन्नंस्वर्गद्वारम
पावृतं॥सुखिनःक्षत्रियाःपार्थलभंतेयुद्धमीदृशं॥३२॥अथचेत्त्वमि॰
मंधर्म्यंसंग्रामंनकरिष्यसि॥ ततःस्वधर्मंकीर्त्तिंचहित्वापापमवा॰
प्स्यसि॥३३॥अकीर्त्तिंचापिभूतानिकथयिष्यंतितेव्ययां॥संभावित
स्यचाकीर्त्तिर्मरणादतिरिच्यते॥३४॥भयाद्रणादुपरतंमंस्यंतेत्वांम
हारथाः॥येषांचत्वंबहुमतोभूत्वायास्यसिलाघवं॥३५॥अवाच्यवादां
श्चबहून्वदिष्यंतितवाहिताः॥ निंदंतस्तवसामर्थ्यंततोदुःखतरं ९

नुकिं ॥३६॥ हतोवाप्राप्स्यसिस्वर्गं जित्वावाभोक्ष्यसेमहीं ॥ तस्मादुत्ति
ष्ठकौंतेययुद्धायकृतनिश्चयः ॥३७॥ सुखदुःखेसमेकृत्वालाभाला
भौजयाजयौ ॥ ततोयुद्धाययुज्यस्वनैवंपापमवाप्स्यसि ॥३८॥ एषाते
भिहितासांख्येबुद्धिर्योगेत्विमांशृणु ॥ बुद्ध्यायुक्तोययापार्थकर्मबंधं
प्रहास्यसि ॥३९॥ नेहाभिक्रमनाशोस्तिप्रत्यवायोनविद्यते ॥ स्वल्प
मप्यस्यधर्मस्यत्रायतेमहतोभयात् ॥४०॥ व्यवसायात्मिकाबुद्धिरे
केहकुरुनंदन ॥ बहुशाखाह्यनंताश्चबुद्धयोव्यवसायिनां ॥४१॥ या
मिमांपुष्पितांवाचंप्रवदंत्यविपश्चितः ॥ वेदवादरताःपार्थनान्य
दस्तीतिवादिनः ॥४२॥ कामात्मानःस्वर्गपराजन्मकर्मफलप्रदां ॥

क्रियाविशेषबहुलांभोगैश्वर्यगतिंप्रति ॥४३॥ भोगैश्वर्यप्रसक्तानां
तयापहृतचेतसां ॥ व्यवसायात्मिकाबुद्धिःसमाधौनविधीयते ॥४४॥
त्रैगुण्यविषयावेदानिस्त्रैगुण्योभवार्जुन ॥ निर्द्वंद्वोनित्यसत्वस्थो-
निर्योगक्षेमआत्मवान् ॥४५॥ यावानर्थउदपानेसर्वतःसंप्लुतोद-
के ॥ तावान्सर्वेषुवेदेषुब्राह्मणस्यविजानतः ॥४६॥ कर्मण्येवाधि-
कारस्तेमाफलेषुकदाचन ॥ माकर्मफलहेतुर्भूर्मातेसंगोस्त्वकर्मणि
४७ योगस्थःकुरुकर्माणिसंगंत्यक्त्वाधनंजय ॥ सिद्ध्यसिद्ध्योःस-
मोभूत्वासमत्वंयोगउच्यते ॥४८॥ दूरेणह्यवरंकर्मबुद्धियोगाद्धनं-
जय ॥ बुद्धौशरणमन्विच्छकृपणाःफलहेतवः ॥४९॥ बुद्धियुक्तो

जहातीह उभे सुकृतदुष्कृते ॥ तस्माद्योगाय युज्यस्व योगः कर्मसु कौ
शलं ॥५०॥ कर्मजं बुद्धियुक्ता हि फलं त्यक्त्वा मनीषिणः ॥ जन्मबंधवि
निर्मुक्ताः पदं गच्छंत्यनामयं ॥५१॥ यदा ते मोहकलिलं बुद्धिर्व्यतित
रिष्यति ॥ तदा गंतासि निर्वेदं श्रोतव्यस्य श्रुतस्य च ॥५२॥ श्रुति-
विप्रतिपन्ना ते यदा स्थास्यति निश्चला ॥ समाधावचला बुद्धिस्तदा
योगमवाप्स्यसि ॥५३॥ अर्जुन उवाच ॥ स्थितप्रज्ञस्य का भाषा
समाधिस्थस्य केशव ॥ स्थितधीः किं प्रभाषेत किमासीत व्रजेत किं ॥५४
श्रीभगवानुवाच ॥ प्रजहाति यदा कामान्सर्वान्पार्थ मनोगतान् ॥
आत्मन्येवात्मना तुष्टः स्थितप्रज्ञस्तदोच्यते ॥५५॥ दुःखेष्वनुद्विग्न-

भ॰गी॰ मनाःसुखेषुविगतस्पृहः॥वीतरागभयक्रोधःस्थितधीर्मुनिरु अ॰
११ च्यते॥५६॥यःसर्वत्रानभिस्नेहस्तत्तत्प्राप्यशुभाशुभं॥नाभिनंद २
तिनद्वेष्टितस्यप्रज्ञाप्रतिष्ठिता॥५७॥यदासंहरतेचायंकूर्मोंगानी
वसर्वशः॥इंद्रियाणींद्रियार्थेभ्यस्तस्यप्रज्ञाप्रतिष्ठिता॥५८॥वि-
षयाविनिवर्त्तंतेनिराहारस्यदेहिनः॥रसवर्जंरसोप्यस्यपरंदृष्ट्वा-
निवर्त्तते॥५९॥यततोह्यपिकौंतेयपुरुषस्यविपश्चितः॥इंद्रिया
णिप्रमाथीनिहरंतिप्रसभंमनः॥६०॥तानिसर्वाणिसंयम्ययुक्त-
आसीतमत्परः॥वशेहियस्येंद्रियाणितस्यप्रज्ञाप्रतिष्ठिता॥६१
ध्यायतोविषयान्पुंसःसंगस्तेषूपजायते॥संगात्संजायतेकामः ११

कामात्क्रोधोभिजायते ॥ ६२ ॥ क्रोधाद्भवतिसंमोहः संमोहात्स्मृति
विभ्रमः ॥ स्मृतिभ्रंशा बुद्धिनाशोबुद्धिनाशात्प्रणश्यति ॥ ६३ ॥ राग
द्वेषाद्वियुक्तैस्तु विषयानिंद्रियैश्चरन् ॥ आत्मवश्यैर्विधेयात्माप्रसा
दमधिगच्छति ॥ ६४ ॥ प्रसादेसर्वदुःखानांहानिरस्योपजायते ॥ प्रस
न्नचेतसोह्याशुबुद्धिःपर्यवतिष्ठते ॥ ६५ ॥ नास्तिबुद्धिरयुक्तस्यन
चायुक्तस्यभावना ॥ नचाभावयतःशांतिरशांतस्यकुतःसुखं ॥
६६ ॥ इंद्रियाणांहिचरतांयन्मनोनुविधीयते ॥ तदस्यहरतिप्रज्ञां
वायुर्नावमिवांभसि ॥ ६७ ॥ तस्माद्यस्यमहाबाहोनिगृहीतानि
सर्वशः ॥ इंद्रियाणींद्रियार्थेभ्यस्तस्यप्रज्ञाप्रतिष्ठिता ॥ ६८ ॥ या

भ०गी०
१२

निशासर्वभूतानांतस्यांजागर्तिसंयमी॥ यस्यांजाग्रतिभूतानि
सानिशापश्यतोमुनेः॥६९॥ आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठंसमुद्रमा०
पः प्रविशंतियद्वत्॥ तद्वत्कामायंप्रविशंतिसर्वेसशांतिमाप्नो०
तिनकामकामी॥७०॥ विहायकामान्यःसर्वान्पुमांश्चरतिनि०
स्पृहः॥निर्ममोनिरहंकारःसशांतिमधिगच्छति॥७१॥ एषाब्रा०
ह्मीस्थितिःपार्थनैनांप्राप्यविमुह्यति॥स्थित्वास्यामंतकालेपिब्र
ह्मनिर्वाणमृच्छति॥७२॥ इतिश्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्र
ह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादेसांख्ययोगोना
मद्वितीयोध्यायः॥२॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥श्रीभगवानुवाच॥ १२

ज्यायसी चेत्कर्मणस्ते मता बुद्धिर्जनार्दन ॥ तत्किं कर्मणि घोरे मां नि
योजयसि केशव ॥ १ ॥ व्यामिश्रेणेव वाक्येन बुद्धिं मोहयसीव मे ॥ तदे
कं वद निश्चित्य येन श्रेयोहमाप्नुयां ॥ २ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ लो
केस्मिन् द्विविधा निष्ठा पुरा प्रोक्ता मयानघ ॥ ज्ञानयोगेन सांख्यानां
कर्मयोगेन योगिनां ॥ ३ ॥ न कर्मणामनारंभान्नैष्कर्म्यं पुरुषोश्नुते ॥ न
च संन्यसनादेव सिद्धिं समधिगच्छति ॥ ४ ॥ न हि कश्चित्क्षणमपि
जातु तिष्ठत्यकर्मकृत ॥ कार्यते ह्यवशः कर्म सर्वः प्रकृतिजैर्गुणैः ॥
५ ॥ कर्मेंद्रियाणि संयम्य य आस्ते मनसा स्मरन् ॥ इंद्रियार्थान्विमू
ढात्मा मिथ्याचारः स उच्यते ॥ ६ ॥ यस्त्विंद्रियाणि मनसा नियम्यार

भ॰गी॰
१२

भतेर्जुन॥ कर्मेंद्रियैः कर्मयोगमसक्तःसविशिष्यते॥७॥ नियतंकु
रुकर्मत्वंकर्मज्यायोह्यकर्मणः॥ शरीरयात्रापिचतेनप्रसिद्ध्येद
कर्मणः॥८॥ यज्ञार्थात्कर्मणोन्यत्रलोकोयंकर्मबंधनः॥ तदर्थंक
र्मकौंतेयमुक्तसंगःसमाचर॥९॥ सहयज्ञाःप्रजाःसृष्ट्वापुरोवा
चप्रजापतिः॥ अनेनप्रसविष्यध्वमेषवोस्त्विष्टकामधुक्॥१०॥
देवान्भावयतानेनतेदेवाभावयंतुवः॥ परस्परंभावयंतःश्रेयःप
रमवाप्स्यथ॥११॥ इष्टान्भोगान्हिवोदेवादास्यंतेयज्ञभाविताः
॥ तैर्दत्तानप्रदायेभ्योयोभुंक्तेस्तेनएवसः॥१२॥ यज्ञशिष्टाशिनः
संतोमुच्यंतेसर्वकिल्बिषैः॥ भुंजतेतेत्वघंपापायेपचंत्यात्मका

अ॰
३

१२

रणात् ॥ १३ ॥ अन्नाद्भवंतिभूतानि पर्जन्यादन्नसंभवः ॥ यज्ञा
द्भवतिपर्जन्यो यज्ञः कर्मसमुद्भवः ॥ १४ ॥ कर्मब्रह्मोद्भवं विद्धि ब्रह्मा
क्षरसमुद्भवं ॥ तस्मात्सर्वगतंब्रह्म नित्यंयज्ञे प्रतिष्ठितं ॥ १५ ॥ ए-
वंप्रवर्तितंचक्रंनानुवर्तयतीह यः ॥ अघायुरिंद्रियारामो मोघंपा-
र्थसजीवति ॥ १६ ॥ यस्त्वात्मरतिरेवस्यादात्मतृप्तश्च मानवः ॥ आ
त्मन्येवचसंतुष्टस्तस्यकार्यंनविद्यते ॥ १७ ॥ नैवतस्यकृतेनार्थोना
कृतेनेहकश्चन ॥ नचास्यसर्वभूतेषुकश्चिदर्थव्यपाश्रयः ॥ १८ ॥
तस्मादसक्तः सततंकार्यंकर्मसमाचर ॥ असक्तोह्याचरन्क
र्मपरमाप्नोतिपूरुषः ॥ १९ ॥ कर्मणैवहिसंसिद्धिमास्थिताजन

कादयः ॥ लोकसंग्रहमेवापिसंपश्यन्कर्तुमर्हसि ॥ २० ॥ यद्यदाच
रतिश्रेष्ठस्तत्तदेवेतरोजनः ॥ सयत्प्रमाणंकुरुतेलोकस्तदनुव
र्तते ॥ २१ ॥ नमेपार्थास्तिकर्त्तव्यंत्रिषुलोकेषुकिंचन ॥ नानवाप्तम
वाप्तव्यंवर्त्तएवचकर्मणि ॥ २२ ॥ यदिह्यहंनवर्त्तेयंजातुकर्मण्य
तंद्रितः ॥ ममवर्त्मानुवर्त्ततेमनुष्याःपार्थसर्वशः ॥ २३ ॥ उत्सीदे
युरिमेलोकानकुर्यांकर्मचेदहं ॥ संकरस्यचकर्त्तास्यामुपहन्या·
मिमाःप्रजाः ॥ २४ ॥ सक्ताःकर्मण्यविद्वांसोयथाकुर्वंतिभारत ॥ कु
र्याद्विद्वांस्तथासक्तश्चिकीर्षुर्लोकसंग्रहं ॥ २५ ॥ नबुद्धिभेदंजनयेद
ज्ञानांकर्मसंगिनां ॥ जोषयेत्सर्वकर्माणिविद्वान्युक्तःसमाचरन् ॥ २६

प्रकृतेः क्रियमाणानिगुणैःकर्माणिसर्वशः। अहंकारविमूढात्मा क
र्ताहमितिमन्यते॥२७॥ तत्ववित्तुमहाबाहोगुणकर्मविभागयोः॥ गु
णागुणेषुवर्त्ततइतिमत्वानसज्जते॥२८॥ प्रकृतेर्गुणसंमूढाः सज्जं
तेगुणकर्मसु। तानकृत्स्नविदोमंदान्कृत्स्नविन्नविचालयेत्॥२९
मयिसर्वाणिकर्माणिसंन्यस्याध्यात्मचेतसा। निराशीर्निर्ममोभू-
त्वायुध्यस्वविगतज्वरः॥३०॥ येमेमतमिदंनित्यमनुतिष्ठंतिमानवाः
॥श्रद्धावंतोनसूयंतोमुच्यंतेतेपिकर्मभिः॥३१॥ येत्वेतदभ्यसूयं
तोनानुतिष्ठंतिमेमतं। सर्वज्ञानविमूढांस्तान्विद्धिनष्टानचेतसः
३२॥ सदृशंचेष्टतेस्वस्याः प्रकृतेर्ज्ञानवानपि। प्रकृतिंयांतिभूतानि

निग्रहः किंकरिष्यति ॥ ३३ ॥ इंद्रियस्येंद्रियस्यार्थेरागद्वेषौव्यवस्थि
तौ ॥ तयोर्नवशमागच्छेत्तौह्यस्यपरिपंथिनौ ॥ ३४ ॥ श्रेयान्स्वधर्मोवि
गुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् स्वधर्मेनिधनंश्रेयः परधर्मोभयावहः ॥
३५ ॥ अर्जुनउवाच ॥ अथकेनप्रयुक्तोयंपापंचरतिपूरुषः अनि
च्छन्नपिवार्ष्णेयबलादिवनियोजितः ॥ ३६ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ का
मएषक्रोधएषरजोगुणसमुद्भवः ॥ महाशनोमहापाप्माविद्ध्येनमि
हवैरिणं ॥ ३७ ॥ धूमेनाव्रियतेवन्हिर्यथादर्शोमलेनच ॥ यथोल्बेनावृ
तोगर्भस्तथातेनेदमावृतं ॥ ३८ ॥ आवृतंज्ञानमेतेनज्ञानिनोनित्यवै
रिणा ॥ कामरूपेणकौंतेयदुःपूरेणानलेनच ॥ ३९ ॥ इंद्रियाणिमनोबु

द्धिरस्याधिष्ठानमुच्यते ॥ एतैर्विमोहयत्येष ज्ञानमावृत्य देहिनं
॥ ४० ॥ तस्मात्त्वमिंद्रियाण्यादौ नियम्य भरतर्षभ ॥ पाप्मानं प्रजहि
ह्येनं ज्ञानविज्ञाननाशनं ॥ ४१ ॥ इंद्रियाणि पराण्याहुरिंद्रियेभ्यः प
रं मनः ॥ मनसस्तु परा बुद्धिर्यो बुद्धेः परतस्तु सः ॥ ४२ ॥ एवं बुद्धेः प
रं बुध्वा संस्तभ्यात्मानमात्मना ॥ जहि शत्रुं महाबाहो कामरूपं दु
रासदं ॥ ४३ ॥ इति श्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां यो
गशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे कर्मसंन्यासयोगो नाम तृतीयो
ध्यायः ॥ ३ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥
इमं विवस्वते योगं प्रोक्तवानहमव्ययं ॥ विवस्वान्मनवे प्राह मनु

रिक्ष्वाकवेब्रवीत् ॥ १ ॥ एवंपरंपराप्राप्तमिमंराजर्षयोविदुः ॥ सकाले
नेहमहतायोगोनष्टःपरंतप ॥ २ ॥ सएवायंमयातेद्ययोगःप्रोक्तः
पुरातनः ॥ भक्तोसिमेसखाचेतिरहस्यंह्येतदुत्तमं ॥ ३ ॥ अर्जुनउ
वाच ॥ अपरंभवतोजन्मपरंजन्मविवस्वतः ॥ कथमेतद्विजानी
यांत्वमादौप्रोक्तवानिति ॥ ४ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ बहूनिमेव्यती
तानिजन्मानितवचार्जुन ॥ तान्यहंवेदसर्वाणिनत्वंवेत्थपरंतप
॥ ५ ॥ अजोपिसन्नव्ययात्माभूतानामीश्वरोपिसन् ॥ प्रकृतिंस्वाम
धिष्ठायसंभवाम्यात्ममायया ॥ ६ ॥ यदायदाहिधर्मस्यग्लानिर्भव
तिभारत ॥ अभ्युत्थानमधर्मस्यतदात्मानंसृजाम्यहं ॥ ७ ॥ परित्रा-

णायसाधूनां विनाशाय चदुष्कृतां ॥ धर्मसंस्थापनार्थायसंभवा
मियुगेयुगे ॥ ८ ॥ जन्मकर्मचमेदिव्यमेवंयोवेत्तितत्वतः ॥ त्यक्त्वा
देहंपुनर्जन्मनेतिमामेतिसोर्जुन ॥ ९ ॥ वीतरागभयक्रोधामन्म
यामामुपाश्रिताः ॥ बहवोज्ञानतपसापूतामद्भावमागताः ॥ १० ॥
येयथामांप्रपद्यंतेतांस्तथैवभजाम्यहं ॥ ममवर्त्मानुवर्त्तंतेमनु-
ष्याःपार्थसर्वशः ॥ ११ ॥ कांक्षंतःकर्मणांसिद्धिंयजंतइहदेवताः
क्षिप्रंहिमानुषेलोकेसिद्धिर्भवतिकर्मजा ॥ १२ ॥ चातुर्वर्ण्यंमया-
सृष्टंगुणकर्मविभागशः ॥ तस्यकर्त्तारमपिमांविद्ध्यकर्त्तारमव्ययं
॥ १३ ॥ नमांकर्माणिलिंपंतिनमेकर्मफलेस्पृहा ॥ इतिमांयोभिजा

भ०गी० नातिकर्मभिर्नसबध्यते १४ एवंज्ञात्वाकृतंकर्मपूर्वैरपिमुमुक्षु अ०
१७ भिः कुरुकर्मैवतस्मात्त्वंपूर्वैःपूर्वतरंकृतं १५ किंकर्मकिमकर्मेति ४
कवयोप्यत्रमोहिताः तत्तेकर्मप्रवक्ष्यामियज्ज्ञात्वामोक्ष्यसेशुभा
त् १६ कर्मणोह्यपिबोद्धव्यंबोद्धव्यंचविकर्मणः अकर्मणश्च
बोद्धव्यंगहनाकर्मणोगतिः १७ कर्मण्यकर्मयःपश्येदकर्मणि
चकर्मयः सबुद्धिमान्मनुष्येषुसयुक्तःकृत्स्नकर्मकृत् १८ य
स्यसर्वेसमारंभाः कामसंकल्पवर्जिताः ज्ञानाग्निदग्धकर्माणं
तमाहुःपंडितंबुधाः १९ त्यक्त्वाकर्मफलासंगंनित्यतृप्तोनिराश्र
यः कर्मण्यभिप्रवृत्तोपिनैवकिंचित्करोतिसः २० निराशीर्यत १७

चित्तात्मात्यक्तसर्वपरिग्रहः॥ शारीरंकेवलंकर्मकुर्वन्नाप्नोतिकि-
ल्बिषं॥२१॥ यदृच्छालाभसंतुष्टोद्वंद्वातीतोविमत्सरः॥ समःसिद्धा
वसिद्धौचकृत्वापिननिबध्यते॥२२॥ गतसंगस्यमुक्तस्यज्ञानावस्थि
तचेतसः॥ यज्ञायाचरतःकर्मसमग्रंप्रविलीयते॥२३॥ ब्रह्मार्पणंब्र
ह्महविर्ब्रह्माग्नौब्रह्मणाहुतं॥ ब्रह्मैवतेनगंतव्यंब्रह्मकर्मसमाधि
ना॥२४॥ दैवमेवापरेयज्ञंयोगिनःपर्युपासते॥ ब्रह्माग्नावपरेयज्ञं
यज्ञेनैवोपजुह्वति॥२५॥ श्रोत्रादीनींद्रियाण्यन्येसंयमाग्निषु
जुह्वति॥ शब्दादीन्विषयानन्येइंद्रियाग्निषुजुह्वति॥२६॥ सर्वाणीं
द्रियकर्माणिप्राणकर्माणिचापरे॥ आत्मसंयमयोगाग्नौजुह्वतिज्ञा

नदीपिते ॥ २७ ॥ द्रव्ययज्ञास्तपोयज्ञायोगयज्ञास्तथापरे ॥ स्वाध्याय
ज्ञानयज्ञाश्चयतयःसंशितव्रताः ॥ २८ ॥ अपानेजुह्वतिप्राणंप्राणे
पानंतथापरे ॥ प्राणापानगतीरुध्वाप्राणायामपरायणाः ॥ २९ ॥
अपरेनियताहाराःप्राणान्प्राणेषुजुह्वति ॥ सर्वेप्येतेयज्ञविदोयज्ञ-
क्षपितकल्मषाः ॥ ३० ॥ यज्ञशिष्टामृतभुजोयांतिब्रह्मसनातनं ॥ ना-
यंलोकोस्त्ययज्ञस्यकुतोन्यःकुरुसत्तम ॥ ३१ ॥ एवंबहुविधायज्ञावि
तताब्रह्मणोमुखे ॥ कर्मजान्विद्धितान्सर्वानेवंज्ञात्वाविमोक्ष्यसे ॥
३२ ॥ श्रेयान्द्रव्यमयाद्यज्ञाज्ज्ञानयज्ञःपरंतप ॥ सर्वंकर्माखिलंपा
र्थज्ञानेपरिसमाप्यते ॥ ३३ ॥ तद्विद्धिप्रणिपातेनपरिप्रश्नेनसेवया

उपदेक्ष्यंतितेज्ञानंज्ञानिनस्तत्वदर्शिनः ३४ यज्ज्ञात्वानपुन
र्मोहमेवंयास्यसिपांडव ॥ येनभूतान्यशेषेणद्रक्ष्यस्यात्मन्यथोमयि
॥ ३५ ॥ अपिचेदसिपापेभ्यःसर्वेभ्यःपापकृत्तमः ॥ सर्वंज्ञानप्लवेनैववृ
जिनंसंतरिष्यसि ॥ ३६ ॥ यथैधांसिसमिद्धोग्निर्भस्मसात्कुरुतेर्जुन ॥
ज्ञानाग्निःसर्वकर्माणिभस्मसात्कुरुतेतथा ॥ ३७ ॥ नहिज्ञानेनसदृशंप
वित्रमिहविद्यते ॥ तत्स्वयंयोगसंसिद्धःकालेनात्मनिविंदति ॥ ३८ ॥
श्रद्धावांल्लभतेज्ञानंतत्परःसंयतेंद्रियः ॥ ज्ञानंलब्ध्वापरांशांतिम
चिरेणाधिगच्छति ॥ ३९ ॥ अज्ञश्चाश्रद्दधानश्चसंशयात्माविनश्य
ति ॥ नायंलोकोस्तिनपरोनसुखंसंशयात्मनः ॥ ४० ॥ योगसंन्यस्तकर्मा

भ॰गी॰ र्णं ज्ञानसंछिन्नसंशयं ॥ आत्मवंतंनकर्माणि निबध्नंतिधनंजय अ॰
१९ ॥४१॥ तस्माद्ज्ञानसंभूतं हृत्स्थं ज्ञानासिनात्मनः ॥ छित्वैनंसंशयं ४
योगमातिष्ठोत्तिष्ठभारत ४२ ॥ इतिश्रीमद्भगवद्गीतासूपनिष
त्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ज्ञानवि[illegible]
योगोनामचतुर्थोध्यायः ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ अर्जुनउवाच ॥
संन्यासंकर्मणांकृष्ण पुनर्योगंचशंससि ॥ यच्छ्रेयएतयोरेकं तन्मे॰
ब्रूहिसुनिश्चितं १ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ संन्यासःकर्मयोगश्च निः
श्रेयसकरावुभौ ॥ तयोस्तुकर्मसंन्यासात्कर्मयोगोविशिष्यते ॥ २ ॥
ज्ञेयःसनित्यसंन्यासी योनद्वेष्टिनकांक्षति ॥ निर्द्वंद्वोहिमहाबाहो॰ १९

सुखं बंधात्प्रमुच्यते ३ सांख्ययोगौ पृथग्बालाः प्रवदंति न पं
डिताः। एकमप्यास्थितः सम्यगुभयोर्विंदते फलं ४ यत्सां
ख्यैः प्राप्यते स्थानं तद्योगैरपि गम्यते। एकं सांख्यं च योगं च
यः पश्यति स पश्यति ५ संन्यासस्तु महाबाहो दुःखमाप्तु
मयोगतः। योगयुक्तो मुनिर्ब्रह्म नचिरेणाधिगच्छति ६
योगयुक्तो विशुद्धात्मा विजितात्मा जितेंद्रियः सर्वभूतात्मभू
तात्मा कुर्वन्नपि न लिप्यते ७ नैव किंचित्करोमीति युक्तो म
न्येत तत्ववित्। पश्यन्शृण्वन्स्पृशन्जिघ्रन्नश्नन्गच्छन्
स्वपन्श्वसन् ८ प्रलपन्विसृजन्गृण्हन्नुन्मिषन्निमिषन्नपि

भ॰गी॰ इंद्रियाणींद्रियार्थेषुवर्त्तंतइतिधारयन् ९ ब्रह्मण्याधायकर्मा अ॰
२० णिसंगंत्यक्त्वाकरोतियः॥ लिप्यतेनसपापेनपद्मपत्रमिवांभसा ५
॥१०॥ कायेनमनसाबुद्ध्याकेवलैरिंद्रियैरपि॥ योगिनःकर्मकु-
र्वंतिसंगंत्यक्त्वात्मशुद्धये ॥११॥ युक्तःकर्मफलंत्यक्त्वाशांतिमा-
प्नोतिनैष्ठिकीं॥ अयुक्तःकामकारेणफलेसक्तोनिबध्यते ॥१२॥
सर्वकर्माणिमनसासंन्यस्यास्तेसुखंवशी॥ नवद्वारेपुरेदेहीनैव
कुर्वन्नकारयन् ॥१३॥ नकर्तृत्वंनकर्माणिलोकस्यसृजतिप्रभुः
॥ नकर्मफलसंयोगंस्वभावस्तुप्रवर्त्तते ॥१४॥ नादत्तेकस्यचित्पा
पंनचैवसुकृतंविभुः॥ अज्ञानेनावृतंज्ञानंतेनमुह्यंतिजंतवः २०

॥१५॥ ज्ञानेन तु तदज्ञानं येषां नाशितमात्मनः ॥ तेषामादित्य
वज्ज्ञानं प्रकाशयति तत्परं ॥१६॥ तद्बुद्धयस्तदात्मानस्तन्निष्ठा
स्तत्परायणाः ॥ गच्छंत्यपुनरावृत्तिं ज्ञाननिर्धूतकल्मषाः ॥१७॥
विद्याविनयसंपन्ने ब्राह्मणे गवि हस्तिनि ॥ शुनि चैव श्वपाके च
पंडिताः समदर्शिनः ॥१८॥ इहैव तैर्जितः सर्गो येषां साम्ये स्थितं
मनः ॥ निर्दोषं हि समं ब्रह्म तस्माद्ब्रह्मणि ते स्थिताः ॥१९॥ न प्रहृ-
ष्येत्प्रियं प्राप्य नोद्विजेत्प्राप्य चाप्रियं ॥ स्थिरबुद्धिरसंमूढो ब्र-
ह्मविद्ब्रह्मणि स्थितः ॥२०॥ बाह्यस्पर्शेष्वसक्तात्मा विंदत्यात्मनि-
यत्सुखं ॥ स ब्रह्मयोगयुक्तात्मा सुखमक्षयमश्नुते ॥२१॥ ये हि सं

भ॰गी॰
२१

स्पर्शजाभोगादुःखयोनयएवते ॥ आद्यंतवंतःकौंतेयनतेषुरम अ॰ ५
तेबुधः ॥ २२ ॥ शक्नोतीहैवयःसोढुंप्राक्शरीरविमोक्षणात्
कामक्रोधोद्भवंवेगंसयुक्तःससुखीनरः २३ योंतःसुखोंतरा
रामस्तथांतर्ज्योतिरेवयः ॥ सयोगीब्रह्मनिर्वाणंब्रत्तीतेविदिता
त्मनां २४ ह्मभूतोधिगच्छति २४ लभंतेब्रह्मनिर्वाणमृषयः
क्षीणकल्मषाः ॥ छिन्नद्वैधायतात्मानःसर्वभूतहितेरताः ॥ २५ ॥
कामक्रोधवियुक्तानांयतीनांयतचेतसां ॥ अभितोब्रह्मनिर्वाणं
वर्त्ततेविदितात्मनां ॥ २६ ॥ स्पर्शान्कृत्वाबहिर्बाह्यांश्चक्षुश्चैवां
तरेभ्रुवोः ॥ प्राणापानौसमौकृत्वानासाभ्यंतरचारिणौ ॥ २७ ॥ य २१

तेंद्रियमनोबुद्धिर्मुनिर्मोक्षपरायणः॥ विगतेच्छाभयक्रोधोयः
सदामुक्तएवसः॥२८॥ भोक्तारंयज्ञतपसांसर्वलोकमहेश्वरं॥
सुहृदंसर्वभूतानांज्ञात्वामांशांतिमृच्छति॥२९॥ इति श्रीमद्भग
वद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जु
नसंवादेसंन्यासयोगोनाम पंचमोध्यायः॥५॥ श्रीभग
वानुवाच॥ अनाश्रितःकर्मफलंकार्यंकर्मकरोतियः॥ ससंन्या
सीचयोगीचननिरग्निर्नचाक्रियः॥१॥ यंसंन्यासमितिप्राहु
र्योगंतंविद्धिपांडव॥ नह्यसंन्यस्तसंकल्पोयोगीभवतिकश्चन
॥२॥ आरुरुक्षोर्मुनेर्योगंकर्मकारणमुच्यते॥ योगारूढस्यतस्यै

भ.गी. वशमः कारणमुच्यते ३ यदाहि नेंद्रियार्थेषु न कर्मस्वनुष अ०
२२ ज्जते सर्वसंकल्पसंन्यासी योगारूढस्तदोच्यते ४ उद्धरेदा ६
त्मनात्मानं नात्मानमवसादयेत् आत्मैव ह्यात्मनो बंधुरात्मै
व रिपुरात्मनः ५ बंधुरात्मात्मनस्तस्य येनात्मैवात्मना जि
तः अनात्मनस्तु शत्रुत्वे वर्त्तेतात्मैव शत्रुवत् ६ जितात्मनः
प्रशांतस्य परमात्मा समाहितः शीतोष्णसुखदुःखेषु तथा
मानापमानयोः ७ ज्ञानविज्ञानतृप्तात्मा कूटस्थो विजितें
द्रियः युक्त इत्युच्यते योगी समलोष्टाश्मकांचनः ८ सुहृ
न्मित्रार्युदासीनमध्यस्थद्वेष्यबंधुषु साधुष्वपि च पापेषु स २२

मबुद्धिर्विशिष्यते॥९॥योगीयुंजीतसततमात्मानंरहसिस्थि
तः॥एकाकीयतचित्तात्मानिराशीरपरिग्रहः॥१०॥शुचौदेशे·
प्रतिष्ठाप्यस्थिरमासनमात्मनः॥नात्युच्छ्रितंनातिनीचंचैला
जिनकुशोत्तरं॥११॥तत्रैकाग्रंमनःकृत्वायतचित्तेंद्रियक्रियः॥
उपविश्यासनेयुंज्याद्योगमात्मविशुद्धये॥१२॥समंकायशिरोग्री
वंधारयन्नचलंस्थिरः॥संप्रेक्ष्यनासिकाग्रंस्वंदिशश्चानवलो
कयन्॥१३॥प्रशांतात्माविगभीर्ब्रह्मचारिव्रतेस्थितः॥मनःसं
यम्यमच्चित्तोयुक्तआसीतमत्परः॥१४॥युंजन्नेवंसदात्मानंयो
गीनियतमानसः॥शांतिंनिर्वाणपरमांमत्संस्थामधिगच्छ·

भ·गी· ति ॥१५॥ नात्यश्नतःस्तुयोगोस्तिनचैकांतमनश्नतः ॥ नचाति अ०
२३ स्वप्नशीलस्यजाग्रतोनैवचार्जुन ॥१६॥ युक्ताहारविहारस्ययुक्त ६
चेष्टस्यकर्मसु ॥ युक्तस्वप्नावबोधस्ययोगोभवतिदुःखहा ॥
१७ यदाविनियतंचित्तमात्मन्येवावतिष्ठते ॥ निस्पृहःसर्वका
मेभ्योयुक्तइत्युच्यतेतदा ॥१८॥ यथादीपोनिवातस्थोनेंगते·
सोमपास्मृता ॥ योगिनोयतचित्तस्ययुंजतोयोगमात्मनः ॥१९॥
यत्रोपरमतेचित्तंनिरुद्धंयोगसेवया ॥ यत्रचैवात्मनात्मानंप
श्यन्नात्मनितुष्यति ॥२०॥ सुखमात्यंतिकंयत्तद्बुद्धिग्राह्यम·
तींद्रियं ॥ वेत्तियत्रनचैवायंस्थितश्चलतितत्वतः ॥२१॥ यंल· २३

ब्ध्वाचापरंलाभंमन्यतेनाधिकंततः॥यस्मिन्स्थितोनदुःखेनगु
रुणापिविचाल्यते॥२२॥तंविद्याद्दुःखसंयोगंवियोगंयोगसंज्ञि
तं॥सनिश्चयेनयोक्तव्योयोगोनिर्विण्णचेतसा॥२३॥संकल्पप्र
भवान्कामांस्त्यक्त्वासर्वानशेषतः॥मनसैवेंद्रियग्रामंविनिय
म्यसमंततः॥२४॥शनैःशनैरुपरमेद्बुद्ध्याधृतिगृहीतया॥आ
त्मसंस्थंमनःकृत्वानकिंचिदपिचिंतयेत्॥२५॥यतोयतोनिश्च
रतिमनश्चंचलमस्थिरं॥ततस्ततोनियम्यैतदात्मन्येववशंन
येत्॥२६॥प्रशांतमनसंह्येनंयोगिनंसुखमुत्तमं॥उपैतिशां
तरजसंब्रह्मभूतमकल्मषं॥२७॥युंजन्नेवंसदात्मानंयोगी

विगतकल्मषः॥ सुखेनब्रह्मसंस्पर्शमत्यंतंसुखमश्नुते॥ २८
सर्वभूतस्थमात्मानंसर्वभूतानिचात्मनि॥ ईक्षतेयोगयुक्ता-
त्मासर्वत्रसमदर्शनः॥ २९॥ योमांपश्यतिसर्वत्रसर्वंचमयिपश्य
ति॥ तस्याहंनप्रणश्यामिसचमेनप्रणश्यति॥ ३०॥ सर्वभूतस्थि
तंयोमांभजत्येकत्वमास्थितः॥ सर्वथावर्त्तमानोपिसयोगीम
यिवर्त्तते॥ ३१॥ आत्मौपम्येनसर्वत्रसमंपश्यतियोर्जुन॥ सुखं
वायदिवादुःखंसयोगीपरमोमतः॥ ३२॥ अर्जुनउवाच॥
योयंयोगस्त्वयाप्रोक्तःसाम्येनमधुसूदन॥ एतस्याहंनपश्या
मिचंचलत्वात्स्थितिंस्थिरां॥ ३३॥ चंचलंहिमनःकृष्णप्रमाथि

बलवद्दृढं ॥ तस्याहंनिग्रहंमन्ये वायोरिवसुदुष्करं ॥ ३४ ॥ श्रीभ
गवानुवाच ॥ असंशयंमहाबाहोमनोदुर्निग्रहंचलं ॥ अभ्या
सेनतुकौंतेयवैराग्येणचगृह्यते ॥ ३५ असंयतात्मनायोगो
दुःप्रापइतिमेमतिः ॥ वश्यात्मनातुयततांशक्योवाप्तुमुपाय
तः ॥ ३६ ॥ अर्जुनउवाच ॥ ॥ अयतिःश्रद्धयोपेतोयोगाच्च
लितमानसः ॥ अप्राप्ययोगसंसिद्धिंकांगतिंकृष्णगच्छति ॥
३७ ॥ कच्चिन्नोभयविभ्रष्टश्छिन्नाभ्रमिवनश्यति ॥ अप्रतिष्ठो
महाबाहोविमूढोब्रह्मणःपथि ॥ ३८ ॥ एतन्मेसंशयंकृष्णछेत्तु
मर्हस्यशेषतः ॥ त्वदन्यःसंशयस्यास्यछेत्तानह्युपपद्यते ॥ ३९ ॥

भ॰गी॰ श्रीभगवानुवाच ॥ पार्थनैवेहनामुत्रविनाशस्तस्यविद्यते ॥ न अ॰
२५ हिकल्याणकृत्कश्चिद्दुर्गतिंतातगच्छति ॥ ४० ॥ प्राप्यपुण्यकृतां॰ ६
लोकानुषित्वाशाश्वतीःसमाः ॥ शुचीनांश्रीमतांगेहेयोगभ्रष्टो
भिजायते ॥ ४१ ॥ अथवायोगिनामेवकुलेभवतिधीमतां ॥ एतद्धि
दुर्लभतरंलोकेजन्मयदीदृशं ॥ ४२ ॥ तत्रतंबुद्धिसंयोगंलभते
पौर्वदेहिकं ॥ यततेचततोभूयःसंसिद्धौकुरुनंदन ॥ ४३ ॥ पूर्वा
भ्यासेनतेनैवह्रियतेह्यवशोपिसः ॥ जिज्ञासुरपियोगस्यश
ब्दब्रह्मातिवर्तते ॥ ४४ ॥ प्रयत्नाद्यतमानस्तुयोगीसंशुद्धकिल्बि
षः ॥ अनेकजन्मसंसिद्धस्ततोयातिपरांगतिं ॥ ४५ ॥ तपस्विभ्यो २५

धिकोयोगीज्ञानिभ्योपिमतोधिकः॥ कर्मिभ्यश्चाधिकोयोगी
तस्माद्योगीभवार्जुन॥४६॥ योगिनामपिसर्वेषांमद्गतेनांतरात्मना
॥ श्रद्धावान्भजतेयोमांसमेयुक्ततमोमतः॥४७॥ इतिश्रीम
द्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जु
नसंवादेभ्यासयोगोनांषष्ठोध्यायः॥ श्रीभगवानुवाच॥ ॥
॥ ॥ मय्यासक्तमनाः पार्थयोगंयुंजन्मदाश्रयः॥ असंशयंस-
मग्रंमांयथाज्ञास्यसितच्छृणु॥१॥ ज्ञानंतेहंसविज्ञानमिदंवक्ष्या
म्यशेषतः॥ यज्ज्ञात्वानेहभूयोन्यत्ज्ञातव्यमवशिष्यते॥२॥ म-
नुष्याणांसहस्रेषुकश्चिद्यततिसिद्धये॥ यततामपिसिद्धानां

कश्चिन्मांवेत्तितत्वतः ३ भूमिरापोनलोवायुःखंमनोबुद्धिरे
वच अहंकारइतीयंमेभिन्नाप्रकृतिरष्टधा ४ अपरेयमि
तस्त्वन्यांप्रकृतिंविद्धिमेपरां जीवभूतांमहाबाहोययेदंधार्य
तेजगत् ५ एतद्योनीनिभूतानिसर्वाणीत्युपधारय अहंकृ
त्स्नस्यजगतः प्रभवःप्रलयस्तथा ६ मत्तःपरतरंनान्यत्किंचि
दस्तिधनंजय मयिसर्वमिदंप्रोतंसूत्रेमणिगणाइव ७ र
सोहमप्सु कौंतेयप्रभास्मिशशिसूर्ययोः प्रणवःसर्ववेदेषु
शब्दःखेपौरुषंनृषु ८ पुण्योगंधःपृथिव्यांच तेजश्चास्मि
विभावसौ जीवनंसर्वभूतेषुतपश्चास्मितपस्विषु ९ बी

जं मां सर्वभूतानां विद्धि पार्थ सनातनं ॥ बुद्धिर्बुद्धिमतामस्मि·
तेजस्तेजस्विनामहं ॥१०॥ बलं बलवतां चाहं कामरागविवर्जितं
धर्माविरुद्धो भूतेषु कामोस्मि भरतर्षभ ॥११॥ ये चैव सात्विका भा
वा राजसा तामसाश्च ये ॥ मत्त एवेति तान्विद्धि न त्वहं तेषु ते मयि ॥
१२ त्रिभिर्गुणमयैर्भावैरेभिः सर्वमिदं जगत् ॥ मोहितं नाभिजा
नाति मामेभ्यः परमव्ययं ॥१३॥ दैवी ह्येषा गुणमयी मम माया दुर
त्यया ॥ मामेव ये प्रपद्यंते मायामेतां तरंति ते ॥१४॥ न मां दुष्कृति
नो मूढाः प्रपद्यंते नराधमाः ॥ माययापहृतज्ञाना आसुरं भाव·
माश्रिताः ॥१५॥ चतुर्विधा भजंते मां जनाः सुकृतिनोर्जुन ॥ आर्त्तो

भ०गी० जिज्ञासुरर्थार्थी ज्ञानी चभरतर्षभ ॥ १६ ॥ तेषांज्ञानीनित्ययुक्त अ०
२७ एकभक्तिर्विशिष्यते ॥ प्रियोहिज्ञानिनोत्यर्थमहंसचममप्रियः ॥ ७
॥ १७ ॥ उदाराःसर्वएवैतेज्ञानीत्वात्मैवमेमतं ॥ आस्थितःसहियु-
क्तात्मामामेवानुत्तमांगतिं ॥ १८ ॥ बहूनांजन्मनामंतेज्ञानवान्मां
प्रपद्यते ॥ वासुदेवःसर्वमितिसमहात्मासुदुर्लभः ॥ १९ ॥ कामैस्तै
स्तैर्हृतज्ञानाः प्रपद्यंतेन्यदेवताः ॥ तंतंनियममास्थायप्रकृत्या
नियताःस्वया ॥ २० ॥ योयोयांयांतनुंभक्तः श्रद्धयार्चितुमिच्छ-
ति ॥ तस्यतस्याचलांश्रद्धांतामेवविदधाम्यहं ॥ २१ ॥ सतयाश्रद्ध
यायुक्तस्तस्याराधनमीहते ॥ लभतेचततःकामान्मयैवविहि २७

तान्हि तान् ॥ २२ ॥ अंतवत्तु फलं तेषां तद्भवत्यल्पमेधसां ॥ देवा
न्देवयजो यांति मद्भक्ता यांति मामपि ॥ २३ ॥ अव्यक्तं व्यक्तिमाप
न्नं मन्यंते मामबुद्धयः परंभावमजानंतो ममाव्ययमनुत्तमं ॥ २४
नाहं प्रकाशः सर्वस्य योगमायासमावृतः मूढोयं नाभिजानाति
लोको मामजमव्ययं ॥ २५ ॥ वेदाहं समतीतानि वर्तमानानि चार्जु
न ॥ भविष्याणि च भूतानि मां तु वेद न कश्चन ॥ २६ ॥ इच्छाद्वेषस
मुत्थेन द्वंद्वमोहेन भारत ॥ सर्वभूतानि संमोहं सर्गे यांति परंत
प ॥ २७ ॥ येषां त्वंतगतं पापं जनानां पुण्यकर्मणां ॥ ते द्वंद्वमोह
निर्मुक्ता भजंते मां दृढव्रताः ॥ २८ ॥ जरामरणमोक्षाय मामा

श्रित्ययतंतिये॥ तेब्रह्मतद्विदुःकृत्स्नमध्यात्मंकर्मचाखिलं॥२९॥सा
धिभूताधिदैवंमांसाधियज्ञंचयेविदुः॥ प्रयाणकालेपिचमांतेवि-
दुर्युक्तचेतसः॥३०॥ इतिश्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मवि
द्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादेज्ञानविज्ञानयोगोनाम
सप्तमोध्यायः॥७॥ अर्जुनउवाच॥ किंतद्ब्रह्मकिमध्यात्मं-
किंकर्मपुरुषोत्तम॥ अधिभूतंचकिंप्रोक्तमधिदैवंकिमुच्यते॥१॥
अधियज्ञःकथंकोत्रदेहेस्मिन्मधुसूदन॥ प्रयाणकालेचकथं
ज्ञेयोसिनियतात्मभिः॥२॥ श्रीभगवानुवाच॥ ॥अक्षरंब्रह्म
परमंस्वभावोध्यात्ममुच्यते॥ भूतभावोद्भवकरोविसर्गःकर्म

सज्ञितः ॥३॥ आधिभूतंक्षरोभावः पुरुषश्चाधिदैवतं ॥ अधि-
यज्ञोहमेवात्रदेहे देहभृतांवर ॥४॥ अंतकालेचमामेवस्मरन्मु
क्त्वाकलेवरं ॥ यः प्रयातिसमद्भावंयातिनास्त्यत्रसंशयः ॥५॥
यंयंवापिस्मरन्भावं त्यजत्यंतेकलेवरं ॥ तंतमेवैतिकौंतेय
सदातद्भावभावितः ॥६॥ तस्मात्सर्वेषुकालेषुमामनुस्मर
युध्यच ॥ मय्यर्पितमनोबुद्धिर्मामेवैष्यस्यसंशयः ॥७॥ अ-
भ्यासयोगयुक्तेन चेतसानान्यगामिना ॥ परमंपुरुषंदिव्यंया-
तिपार्थानुचिंतयन् ॥८॥ कविंपुराणमनुशासितारमणोर-
णीयांसमनुस्मरेद्यः ॥ सर्वस्यधातारमचिंत्यरूपमादित्यवर्णं

भ॰ गी॰ तमसः परस्तात् ९ प्रयाणकाले मनसाचलेन भक्त्यायुक्तो अ॰
२१ योगबलेनचैव भ्रुवोर्मध्ये प्राणमावेश्य सम्यक् सतंपरंपुरु ८
षमुपैति दिव्यं १० यदक्षरं वेदविदोवदंति विशंति यद्यतयो
वीतरागाः यदिच्छंतो ब्रह्मचर्यंचरंति तत्तेपदंसंग्रहेण प्रव
क्ष्ये ११ सर्वद्वाराणि संयम्य मनोहृदि निरुध्यच मूर्ध्न्याधा
यात्मनः प्राणमास्थितो योगधारणां १२ ॐमित्येकाक्षरं ब्र
ह्मव्याहरन्मामनुस्मरन् यः प्रयाति त्यजन्देहं सयाति परमां ग
तिं १३ अनन्यचेताः सततं योमांस्मरति नित्यशः तस्याहं
सुलभः पार्थ नित्ययुक्तस्य योगिनः १४ मामुपेत्यपुनर्ज॰ २१

रिवर्त्तते ॥ १० ॥ अवजानंतिमांमूढामानुषींतनुमाश्रितं ॥ परं
भावमजानंतोममभूतमहेश्वरं ॥ ११ ॥ मोघाशामोघकर्माणोमो
घज्ञानाविचेतसः ॥ राक्षसीमासुरींचैवप्रकृतिंमोहिनींश्रिताः
॥ १२ ॥ महात्मानस्तुमांपार्थदैवींप्रकृतिमाश्रिताः ॥ भजंत्यनन्य
मनसोज्ञात्वाभूतादिमव्ययं ॥ १३ ॥ सततंकीर्त्तयंतोमांयतंतश्च
दृढव्रताः ॥ नमस्यंतश्चमांभक्त्यानित्ययुक्ताउपासते ॥ १४ ॥
ज्ञानयज्ञेनचाप्यन्येयजंतोमामुपासते ॥ एकत्वेनपृथक्त्वेन
बहुधाविश्वतोमुखं ॥ १५ ॥ अहंक्रतुरहंयज्ञःस्वधाहमहमौ
षधं ॥ मंत्रोहमहमेवाज्यमहमग्निरहंहुतं ॥ १६ ॥ पितामहमस्य॰

भ॰गी॰ जगतोमाताधातापितामहः॥ वेद्यंपवित्रमोंकार ऋक्सामयजु अ॰
३२ रेवच॥१७॥गतिर्भर्त्ताप्रभुःसाक्षीनिवासःशरणंसुहृत्॥ प्रभवः ९
प्रलयःस्थानंनिधानंबीजमव्ययं॥१८॥ तपाम्यहमहंवर्षंनि॰
गृण्हाम्युत्सृजामिच॥ अमृतंचैवमृत्युश्चसदसच्चाहमर्जुन॥
॥१९॥ त्रैविद्यामांसोमपाःपूतपापायज्ञैरिष्ट्वास्वर्गतिंप्रार्थयंते
॥ तेपुण्यमासाद्यसुरेंद्रलोकमश्नंतिदिव्यान्दिविदेवभोगान्॥
॥२०॥ तेतंभुक्त्वास्वर्गलोकंविशालंक्षीणेपुण्येमर्त्यलोकंविशं
ति॥ एवंत्रयीधर्ममनुप्रपन्नागतागतंकामकामालभंते॥२१॥
अनन्याश्चिंतयंतोमांयेजनाःपर्युपासते॥ तेषांनित्याभियु॰ ३२

क्तानांयोगक्षेमंवहाम्यहं ॥ २२ ॥ येप्यन्यदेवताभक्तायजंतेश्र
द्धयान्विताः ॥ तेपिमामेवकौंतेययजंत्यविधिपूर्वकं ॥ २३ ॥ अ
हंहिसर्वयज्ञानांभोक्ताचप्रभुरेवच ॥ नतुमामभिजानंतित
त्वेनातश्च्यवंतिते ॥ २४ ॥ यांतिदेवव्रतादेवान्पितॄन्यांति-
पितृव्रताः ॥ भूतानियांतिभूतेज्यायांतिमद्याजिनोपिमां ॥ २५ ॥
पत्रंपुष्पंफलंतोयंयोमेभक्त्याप्रयच्छति ॥ तदहंभक्त्युपहृत
मश्नामिप्रयतात्मनः ॥ २६ ॥ यत्करोषियदश्नासियज्जुहोसिद
दासियत् ॥ यत्तपस्यसिकौंतेयतत्कुरुष्वमदर्पणं ॥ २७ ॥ शुभा
शुभफलैरेवंमोक्ष्यसेकर्मबंधनैः ॥ संन्यासयोगयुक्तात्माविमु

क्तोमामुपैष्यसि ॥ २८ ॥ समोहंसर्वभूतेषुनमेद्वेष्योस्तिनप्रियः ॥
येभजंतितुमांभक्त्यामयितेतेषुचाप्यहं ॥ २९ ॥ अपिचेत्सुदुराचारोभ
जतेमामनन्यभाक् साधुरेवसमंतव्यःसम्यग्व्यवसितोहिसः ॥ ३० ॥
क्षिप्रंभवतिधर्मात्माशश्वच्छांतिंनिगच्छति ॥ कौंतेयप्रतिजानी
हिनमेभक्तःप्रणश्यति ॥ ३१ ॥ मांहिपार्थव्यपाश्रित्ययेपिस्युःपाप
योनयः ॥ स्त्रियोवैश्यास्तथाशूद्रास्तेपियांतिपरांगतिं ॥ ३२ ॥ किंपु
नर्ब्राह्मणाःपुण्याभक्ताराजर्षयस्तथा ॥ अनित्यमसुखंलोकमि
मंप्राप्यभजस्वमां ॥ ३३ ॥ मन्मनाभवमद्भक्तोमद्याजीमांनमस्कुरु
मामेवैष्यसियुक्त्वैवमात्मानंमत्परायणः ॥ ३४ ॥ इतिश्रीमद्भग

यद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुन
संवादेराजाविद्यापीगोनाम नवमोध्यायः॥ अर्जुनउ
वाच॥ ॥भूयएवमहाबाहोशृणुमेपरमंवचः॥ यत्तेहंप्रियमा
णायवक्ष्यामिहितकाम्यया॥१ ॥नमेविदुःसुरगणाःप्रभवन्न
महर्षयः॥ अहमादिर्हिदेवानांमहर्षीणांचसर्वशः॥२॥ योमा
मजमनादिंचवेत्तिलोकमहेश्वरं॥ असंमूढःसमर्त्येषुसर्वपा
पैःप्रमुच्यते॥३॥ बुद्धिर्ज्ञानमसंमोहःक्षमासत्यंदमःशमः सुखं
दुःखंभवोभावोभयंचाभयमेवच॥४॥ अहिंसासमतातुष्टिस्त
पोदानंयशोयशः॥ भवंतिभावाभूतानांमत्तएवपृथग्विधाः॥

॥५॥महर्षयःसप्तपूर्वेचत्वारोमनवस्तथा॥मद्भावामानसाजा
तायेषांलोकइमाःप्रजाः॥६॥एतांविभूतिंयोगंचममयोवेत्तित
त्वतःसोविकंपेनयोगेनयुज्यतेनात्रसंशयः॥७॥अहंसर्वस्य
प्रभवोमत्तःसर्वंप्रवर्त्तते॥इतिमत्वाभजंतेमांबुधाभावसम॰
न्विताः॥८॥मच्चित्तामद्गतप्राणाबोधयंतःपरस्परं॥कथयं
तश्चमांनित्यंतुष्यंतिचरमंतिच॥९॥तेषांसततयुक्तानांभ
जतांप्रीतिपूर्वकं॥ददामिबुद्धियोगंतंयेनमामुपयांतिते १०
तेषामेवानुकंपार्थमहमज्ञानजंतमः॥नाशयाम्यात्मभा॰
वस्थोज्ञानदीपेनभास्वता॥११॥अर्जुनउवाच॥ ॥परं

ब्रह्मपरंधामपवित्रंपरमंभवान्॥ पुरुषंशाश्वतंदिव्यमा
दिदेवमजंविभुं॥१२॥ आहुस्त्वामृषयःसर्वेदेवर्षिर्नारदस्त
था॥ असितोदेवलोव्यासःस्वयंचैवब्रवीषिमे॥१३॥ सर्वमे
तदृतंमन्येयन्मांवदसिकेशव॥ नहितेभगवन्व्यक्तिंविदु
र्देवानदानवाः॥१४॥ स्वयमेवात्मनात्मानंवेत्थत्वंपुरुषोत्त
म॥ भूतभावनभूतेशदेवदेवजगत्पते॥१५॥ वक्तुमर्हस्य
शेषेणदिव्याह्यात्मविभूतयः॥ याभिर्विभूतिभिर्लोका-
निमांस्त्वंव्याप्यतिष्ठसि॥१६॥ कथंविद्यामहंयोगिंस्त्वांसदाप
रिचिंतयन्॥ केषुकेषुचभावेषुचिंत्योसिभगवन्मया॥१७॥

भ·गी· विस्तरेणात्मनो योगं विभूतिं च जनार्दन॥ भूयः कथय तृप्ति अ०
३५ र्हि शृण्वतो नास्ति मेमृतं॥१८॥ श्रीभगवानुवाच॥ ॥हंत ते क १०
थयिष्यामि दिव्या ह्यात्मविभूतयः॥ प्राधान्यतः कुरुश्रेष्ठ ना·
स्त्यंतो विस्तरस्य मे॥१९॥ अहमात्मा गुडाकेश सर्वभूताशयस्थि
तः॥ अहमादिश्च मध्यं च भूतानामंत एव च॥२०॥ आदित्या
नामहं विष्णुर्ज्योतिषां रविरंशुमान्॥ मरीचिर्मरुतामस्मि न
क्षत्राणामहं शशी॥२१॥ वेदानां सामवेदोस्मि देवानामस्मि·
वासवः॥ इंद्रियाणां मनश्चास्मि भूतानामस्मि चेतना॥२२॥ रु
द्राणां शंकरश्चास्मि वित्तेशो यक्षरक्षसां॥ वसूनां पावकश्चा· ३५

[OrderDescription]
,CREATED=14.01.20 15:12
,TRANSFERRED=2020/01/14 at 15:19:07
,PAGES=51
,TYPE=STD
,NAME=S0002523
,Book Name=M-2580-BHAGWAT GEETA
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF

FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF

FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF

FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,